

Φορεσιά του πολεμιστή-αρματωσιά

8^ο Δημοτικό σχολείο Πατρών, τάξη ΣΤ' 2

Υπεύθυνη εκπαιδευτικός : Αλεξοπούλου Σπυριδούλα

Το ντύσιμο στην επανάσταση έμεινε το ίδιο πού είχαν οι κλέφτες και οι αρματολοί.

Από το ντύσιμο μπορούσε κανείς να ξεχωρίσει τους Έλληνες, από το επάγγελμα ή από την τάξη. Διαφορετικά ντυνόταν ο κοτζαμπάσης κι αλλιώς ο προύχοντας, ο προεστός, ο γεωργός κι ο τσοπάνης.

Ας αρχίσουμε από το κεφάλι. Φορούσαν ένα μικρό στρογγυλό και κοφτό κόκκινο **φέσι**, που γύρω στη βάση του το τύλιγαν με **μαντηλοδεσιά**. Η μαντηλοδεσιά ήτανε τριών ειδών: μεταξωτό μαντήλι ή **κασπαστή**, το χρυσοκέντητο **πόσι**, και η λευκή, βαμβακερή **σερβέτα**. Στο μέρος αυτό της φορεσιάς τους βρίσκει κανείς την τούρκικη επίδραση. Σαν χαρακτηριστικά παραδείγματα από γνωστούς καπεταναίους και χαλκογραφίες εκείνης της εποχής φανερώνεται ότι κασπαστή είχανε μονάχα οι Αθηναίοι, πόσι ο Νικηταράς, οι Μαυρομιχαλαίοι, ο Μακρυγιάννης κι ο Γέρος του Μοριά (Κολοκοτρώνης). Με σερβέτα μας είναι γνωστοί ο Οδυσσέας Αντρούτσος κι ο Πανουργιάς.

Πολλοί δε φορούσαν μαντηλοδεσιά, μα σκέτο μικρό φέσι που στην κορυφή του είχε φούντα. Την περικεφαλαία του ο Γέρος την είχε από τότε που ήταν μαγκιόρος του αγγλέζικου στρατού στα Επτάνησα το 1808 και την έβαζε στις επίσημες στιγμές της ζωής του, όπως και το θώρακά του.

Η φούντα έγινε και το επίσημο στοιχείο της φορεσιάς της προεδρικής φρουράς (βασιλικής παλαιότερα). Και γενικότερα η στολή της προεδρικής φρουράς ακολουθεί την στολή των Σουλιωτών σε μεγάλο βαθμό. Επίσης πολλοί φτωχοί αγωνιστές φορούσαν ένα απλό συνήθως μαύρο μαντήλι στο κεφάλι. Γενικά τους προηγούμενους αιώνες στην Ευρώπη αλλά και στην Ανατολή το μέγεθος του καπέλου που φορούσε κανείς ήταν ανάλογο της κοινωνικής του τάξης και της εξουσίας του. Τα καπέλα των αξιωματούχων ήταν συνήθως πολύ μεγάλα, όπως και των αρχιερέων που ήταν πολύ ψηλότερα από τα σημερινά.

Φέρμελη, μεϊντάνι και γελέκι:

Η πρώτη στρώση ρούχων εσωτερικά αποτελούνταν από το λευκό πουκάμισο το οποίο φορούσαν πάντα ξεκούμπωτο είτε χειμώνα είτε καλοκαίρι. Από πάνω έβαζαν το **γελέκι**, και μετά τη **φέρμελη** με τις δυο σειρές ασημοκεντημένα μεγάλα κουμπιά. Μερικοί και αργότερα όλοι, αντί για φέρμελη βάζανε το μεϊντάνι. Η διαφορά τους ήταν ότι στη φέρμελη φορούσαν τα μανίκια, ενώ στο μεϊντάνι ήταν ψεύτικα φοδραρισμένα με κόκκινο πανί και βρίσκονταν στις πλάτες πίσω σταυρωτά. Τα μεϊντανογίλεκα όπως λέγανε το γελέκι ή το μεϊντάνι, ήταν πάντα κεντημένα με χάρτσια μεταξένια πολύχρωμα και χρυσά τερτήρια, κορδόνια.

Φουστανέλα:

Η φουστανέλα είναι παραδοσιακό ανδρικό ένδυμα που κυριαρχεί στα Βαλκάνια.

Πρόκειται για μια κοντή πολύπτυχη λευκή φούστα, η οποία κατασκευάζεται από πολλά ορθογώνια τρίγωνα κομμάτια υφάσματος, που ράβονται μεταξύ τους ίσιο με λοξό και μετά σουρώνονται στη μέση. Το γεγονός ότι οι πιο παλιές φουστανέλες είχαν κορμί, ήταν λιγότερο πτυχωτές και μακριές ως τη μέση της γάμπας, κάνει πιο πιθανή την προέλευσή της από το πουκάμισο, ενώ ανάγει την ιστορική προέλευση της ως εξέλιξη ενδυμασίας ακόμη και στην εποχή της αρχαιότητας και συγκεκριμένα από τον ανδρικό δωρικό χιτώνα, ωστόσο περί αυτού του θέματος υπάρχουν διάφορες απόψεις. Το ρούχο χρησιμοποιήθηκε και από τους Βλάχους και από τους Αλβανούς, ιδίως από τους Τόσκηδες, ενώ στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκε από τους Αρβανίτες καθώς και από Ηπειρώτες, Θεσσαλούς, Ρουμελιώτες και Πελοποννήσιους. Βρετανοί συγγραφείς θεωρούν ότι η Αλβανική φουστανέλα προέρχεται από παρόμοιο ένδυμα που φορούσαν οι Βλάχοι και πιστεύουν ότι η αλβανική φουστανέλα υιοθετήθηκε και από τους Έλληνες ως καθολικά εθνική ενδυμασία μετά την Επανάσταση του 1821. Μέχρι και τα τέλη του 19ου αιώνα φοριόταν συστηματικά στην Ελλάδα, οπότε και σταδιακά αντικαταστήθηκε από "τα φράγκικα", αυτό δηλαδή που στις μέρες μας ονομάζουμε παντελόνι. Σήμερα, διατηρείται ως μέρος της στρατιωτικής στολής της Προεδρικής Φρουράς, ενώ χρησιμοποιείται και σε εθνικές εορτές, επετείους κ.ά.

Το όνομά της το παίρνει από ένα ύφασμα, το οποίο στις ημέρες μας στην Ιταλία σημαίνει "Fustagno", δηλαδή βαμβακερό ύφασμα -απ' όπου το Fustana, με υποκοριστικό το Fustanella- που στην ουσία προέρχεται από μια πόλη της Αιγύπτου, το Φουστάτ, που είναι προάστιο του Καΐρου. Εκεί κατασκευαζόταν ένα είδος τζιν, ένα δίμιτο χοντρό ανθεκτικό ύφασμα, το οποίο χρησιμοποιείται για πανιά στα καράβια. Πάντως, η λέξη fustagno προήλθε από το υστερολατινικό fustaneum που ήταν λέξη που χρησιμοποιούσαν οι Λατίνοι για να αποδώσουν στη γλώσσα τους την ελληνιστική λέξη "ξύλινο", επειδή έτσι αποκαλούσαν οι Έλληνες το βαμβακερό και άλλα υφάσματα που χρησιμοποιούνταν για φορεσιές.

Κάλτσες

Τα πόδια τους σκέπαζαν ως πάνω στα σκέλια μακριές άσπρες κάλτσες βλαχόκαλτσες.Τις ύφαιναν στα Άγραφα με τραγόμαλλο .Οι τσόχινες μαύρες κάλτσες και ύστερα κόκκινες σκέπαζαν μονάχα την γκάμπα .Τα μυτερά τσαρούχια τα έφτιαχναν με ακατέργαστο βοδινό δέρμα.Τα στηρίζαν στα πόδια τους δένοντάς τα γύρω στην γκάμπα με θηλιές ,και το λουρί το έπιαναν με τσαρουχοτοκά ή είχαν και το τσαγκορόλουρο.

Η φορεσιά κλείνει με τον ντουλαμά .Τον ρίχνανε πάνω τους σαν έπιανε κρύο και ήταν φτιαγμένος από τσόχα που την κεντούσαν με μαύρο μετάξι .Για βαρυχειμωνιά είχαν τις φλοκάτες .Ήταν χωρίς μανίκια σαν τις παλιές μπέρτες ως το γόνατο .Τις ύφαιναν με φλόκο - κρόσσια και ήταν συνήθως άσπρες

Αρματωσιά

Συμπλήρωμα στην φορεσιά ήταν το σελάχι .Το έζωναν στην μέση τους ,φτιαγμένο από τσόχα κόκκινη ,φύλλα - φύλλα για να κάνουν τις θήκες και κεντημένο με χρυσά κεντήματα ,συνήθως δράκοντες και γοργόνες.

Στις μέσα θήκες έβαζαν: το ασημένιο τάσι για να πιουν νερό, το τσαγκαροσουβλι για να μπαλώσουν τα τσαρούχια τους ,την ώρα όπως λέγανε δηλαδή το ρολόγι και αν ξέρανε γράμματα ,το ασημένιο καλαμάρι με το φτερό .Σε κάποια άκρη είχαν και το πατσέχρι,το αντίδοτο για τα δηλητήρια.

Πάντα είχαν δυο δίδυμες κουμπούρες ,παφύλια και λαβή από ασήμι.

Το χαρμπί(κοφτερό και μυτερό και είχε πολλές χρήσεις. Εντός της θήκης του χρησίμευε για τη γέμιση των όπλων, βγάζοντάς το από τη θήκη του, αποκαλυπτόταν ένα πολύ αιχμηρό στέλεχος που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να καταφέρει θανατηφόρα πλήγματα στον αντίπαλο σε μάχη σώμα με σώμα.

Το γιαταγάνι(μαχαίρι μισό μέτρο από γερό ατσάλι και ήταν 1 όπλο που χρησιμοποιείτο κυρίως για γιουρούσια, καθώς και γρήγορες επιθέσεις λόγω του μικρού βάρους του και του μαζεμένου μεγέθους του σε σχέση με τις πάλες.).

Το τσεκούρι είχαν μόνο οι καπετάνιοι .

Το μπελ χατζάρι που ήταν δικοπο μικρό μαχαίρι.

Το τοπούζι ήταν ραβδί που τελείωνε σε αγκαθωτό βέλος.

Υπήρχε και η πάλα που η λαβή της έμοιαζε με κεφάλι δράκοντα αλλά δεν ήταν τίποτα άλλο από τις οθωμανικές σπάθες τις οποίες κρεμούσαν οι αγωνιστές στην αριστερή πλευρά τους και αποτελούσαν το βασικό επιθετικό όπλο τους .

Το καριοφίλι χρησιμοποιήθηκε ευρέως στον αγώνα της Ελληνικής επανάστασης του 1821. Συνήθως έχει διάφορα χυτά από ορείχαλκο στολίσματα και ποικίλματα. Ενετικής προέλευσης και κατασκευής, χρησιμοποιήθηκε στην Ανατολή ιδίως από τις αρχές του ΙΗ' αιώνα μέχρι και τα μέσα του ΙΘ'.

